Jnntak úr Forordningum

1785.

Inntak

úr nockrum þeim nýustu

Kongl.

Forordningum,

sem Almuganum er

navdsynlegt ad vita.

Hrappsey 1785,
Prentad i þvi konungl. privilig. Bokþrickerie
af Magnuse Moberg.

I.
Um̃ Atteſt 7. Aprilis 1780.

Chriſtian hiñ Sioūnde ꝛc. Vegña þeirrar Misbrwkunar, ſem a Iſlande tijdkaz med privat Vitnesburde, þar þad ei aleina ſkal vera ordeñ vidteken Meining, ad eingeñ mege neita ad gefa ſkriflegan Kyñijngar Sedel, ſem opt er ſtijladr af þeim ſama ſialfum, ſem um̃bidr, og ſem alleina iñeheldr þad ſem einum getr ſagdz til Gildes, eñ yfer hinu er þagad; hvorier Kyñijngar Sedlar opt eru tekner af øllum edr þeim fleſtu Bændum i Sookniñe, og hvar med adrer, ſem ei tilvita, verda a Tælar dregner; heldr og ſkal þetta vera komed ſo langt, ad þa nockr ugger ad hon-

honum kuñe ad verda tiltalad fyrer hans vondt Framferde, flyter hann ser ædr ad utvega þvilijkt Vitnesburdarbref, hvar vid Bændurner komaz i soddan Klijpu, þa þeir epter æ ega ad vitna under Eid, verda þeir Rædalavser, og Ottaz ad þeir verde Fiolmælesmenn ælitner, ef þeir vitne æ moote þvi af þeim utgefna Vitnesburdarbrefe.

" Þar fyrer er fyrerboded ad nockr mege utgefa þvilijk Atteſt um nockurs Mañs Framferde og Breitne, utan alleina geiſtleger og verdsleger Embættesmenn, ad þvi Leite, sem Log og Forordningar gefa þeim þar til Mindugleika; so og Hwsbændr Pioonuſtufoolke, fyrer þañ Tijma, sem þad hefr hiæ þeim þioonad, og þo soleides ad ſlijk Vitnesburdarbref Hwsbænda og Matmædra, ef þav kuña ad ſkrifa, ſkulu utgefaz i Hreppſtiooraña Vidurviſt og af þeim atteſteraz; eñ añars ſkulu þav af Hreppſtioorunum ſiælfum wtgefaz.

Kavpmannahofn d. 7. Aprilis 1780.

II.

Um þad sem framkoma fyrer utan Paſſa og Atteſt. 11. Aprilis 1781.

Christian hiñ Siðunde ꝛc. Fyrer þvi ad su Oregla a Islande tekr Yferhønd, ad hver eiñ, sem vill, fer wr eiñe Syslu i adra og hefr stundum alleina Prestsins Attest og stundum avngvañ Kynijngar-Sedel, hvar med þeir, sem standa i Skuld fyrer Þegnskyldu og Bætr edr þvilijkt, sem og fyrer adrar Skulder, siña Tækefære ad skioota ser undan añ þeß ad Syslumaduriñ fare þad ad vita.

" Þar fyrer er tilskipad og befalad ad eingen Prestr ma gefa nockurre Karlmañs- edr Qveñmañs-Personu nockurt Skudsmaal, añ þeß Syslumaduriñ fyrst hafe gefed sømu Persoonu under siñe Hende og Signete Afskeid, Paßa og Leyfe til ad fara, hvar i skal tilgreinaz Ordsøkin og Tilganguriñ hvar fyrer hañ i burtu vijkr, og þar med skriflega Oskaz af Sooknar-Prestinum ad hañ gefe Persoonuñe sitt Skudsmaal, hvørt Skudsmaal Presturiñ sømuleides under sinne Hende og Signete skal skrifa strax fyrer nedan a sama Pappijr. Og so framarlega nockr

Prestr wtgefr nockurt Skudsmaal aan Syslumañsins Vitundar, sem sagt er, skal hañ þar fyrer betala 1. Rdr. til næsta Hospitals.

Þaa slijkr eiñ Framande kemr i nockra Sookn, skal epter Norsku Laga 3. B. 21. C. 8. Art. saa, sem vid hønum tekr i sijn Hws, strax gefa Prestinum þad til Vitundar, sem skal lesa þess hins sama Passa og Skijrteine og yferheyra hañ, og ef nockr Grunseme kyñe vera, þaa aa Presturiñ ad tilkyña þad Syslumañinum, og undereins gefa þad Hreppstioorunum til Vitundar. Og aa Presturiñ kostgiæfelega ad uppteikna þeirra Nøfn og Fædijngar-Stad, sem sig i þeirra Sooknum uppehalda, hvørt heldr er Hwsfoolk, Pioonustufoolk og Drenger edr Lavsgaangarar, so ad þeir gete þar uñ gefed fullkomna Skijrslu, nær sem medþarf.

Take eiñ Boonde edr Hwsmadr nockurn Framande fraa odrum Syslum. edr Sooknum iñ aan Passa og aan þess ad gefa þad til Vitundar, sem aadr er sagt, skal hñ bæta fyrer hvøria Viku, sem hañ helldr þvilijkañ eiñ, einum halfum

um Rixdl. Courant til Sooknareñar Fatækra, samt vera underkastadr ødru vilkiørlegu Straffe, sem hañ kañ ad verda dæmdr i, ef hañ æfraiñ heldr, hvøriar Bætr skulu erseqveraz æn frekare Dooms og Lagasooknar. Pad sama Straff skal og vidliggia ef þeir iñtaka Betlara edr Lausgængara, uñ hvad allt Hreppstioorar skulu hafa hina grandgiæfeleguſtu Tilſioon.

Hvør sem dyrfest æn ſlijks Paſſa, sem ædr greiner, ad koma nockrstadar til ad dvelia þar, þæ hefr Syſlumadreñ Magt til ad taka af þvi, sem hañ medferdes hefr, fullañ Betaling fyrer ſig og Hreppstioorana fyrer þeirra Omak, og þar fyrer utañ nockra Pockum til Sveitareñar Fatækra, og ſijdañ viiſa hønum i burt, til ad wtvega ſier Paſſa ef hañ vill þar vera.

Hafe nockr Framande uppehalded ſier ſo lenge i eiñe Sookn ad hañ þarf og Oſkar Preſtſens Skudsmaals uppæ Paſſañ til ad reiſa þadañ aptr, þæ mæ Preſtreñ under ædrgreint Straff hønum þad ecke gefa, fyrre eñ ſama Stadar Syſlumadr fyrſt hefr uppæteiknad,

hvørſu lenge hañ þar hafe dvaled og hvar fyrer hañ burtvijke i añañ Stad; Og þo hañ hafe þar ei dvaled utañ eitt hælft Midſære edr hælft Ar, ſkal hañ þo hafa Preſtſens og Syſlumañſens Uppæſkrift, ad hañ ſie ækiærulaus.

Kome nockr frañ med Paſſa, ſem er hælfs Ars gamall, æn þeß ad hañ i mille Tijd ſie uppæſkrifadr af þeim Syſlumañe og Preſte, ſem hañ fra kemr, þa ſkal þad vera eins og hañ hefde eingañ Paſſa, og þar epter æ og med hañ ad hondla.

Ef þad være Delingvenꝛar og Floottameñ, ſem nockr hyſte og yferhylmade, þa ſtraffaz þad ecke ſo lint, ſem hier er ſkrifad, heldr ſem hardaz epter Logunum. Og þar ed ſo vel Hreppſtioorarner, ſem Syſlumeñerner eiga epter þeſſare Bifaling ad hafa nægvæmare Tilſioon uñ, hvørſlags Foolk þad er, ſem ſtadnæmez i Hreppunum og Syſlunum, ſo vill þad þeß heldr leggiaz þeim til Lyta ef Stoorbrotameñ ſkyldu þar fa Dvøl og Yferhylmijng.

Eingeñ, ſem af Lande vill reiſa, ma þar til fa Paſſa hia vidkomande Amt-

Amtmañe, fyrre eñ hañ utvegar Skijrteine og Skudsmaal, sem adr er fyrermælt, hia sijnum Syslumañe og Preste"
Kavpmañahofn d. 11. Aprilis 1781.

III.

Um þær Bætur sem strax mega exseqveraz. 11. Aprilis 1781.

Christian hiñ Siøunde rc. Til ad koma i Veg fyrer ymsa Oreglu hefr vered uñsookt ad þær Saker, sem gilda litlar Penijnga-Bætr, sem og þær sem hlyda til ad vidhalda goodre Reglu og Skicke i Landinu, mættu ei appelleraz; heldr strax afgiøraz og exseqveraz, til hvijlijkra Saka kuña ad heimfæraz.

1.) Allar Politie Saker, sem kyñu afplanaz med þvi ad setiaz nockra Tijma i Gapastockiñ, edr med vilkiorlegum Peningabootum, sem ecke gaanga yfer fiegr Mørk dønsk.
2.) Allar þær Bætr, sem eru skipadar i Forordn. uñ Hwsvitianer af 27. Maii 1746. Uñ eitt og añad i Egtaskapar-Søkum af 3. Junii 1746. Uñ Hwsagañ sommuleides

af 3. Junii 1746, þo þær kuñe ad gaunga yfer 4. Mørk dønsk, sem og Bætr fyrer Helgedagsbrot.

3.) Þær Saker, sem ahræra Kyrkiuñar, Prestsins og Fatækra Tijunder Lioostoll, Heytoll og Dagsverk, so og Løgmannstoll, þa þetta er ecke i rettre Tijd wtelated.

4.) Med sama Moote, sem i Forordn. af 13. Maii 1776 uñ Twngarda er tilskipad, skylde þad og haldaz uñ Vegabætr, bæde hvad ahrærer Betaling fyrer þad leigda Verk af þeim, sem forsooma, sem og þa Mulct, sem Sysslumaduriñ kañ þeim ad uppaleggia, sem forsooma, ad þetta an Appells exseqverez; somuleides vidvijkiande Dyratollum og Betaling þar fyrer, þa þetta epter þvi Upplage, sem Sysslumaduriñ giørt hefr ei i rettre Tijd betalaz.

5.) Forsoomun i Almwgans Skyldu-Erfvide, sem epter Løgum og Veniu verdr tilsagt ad giøra, þa stoora Adgiørd þarf vid Kyrkna-Byggijngar, serdeiles þær, hvorra Iñtekter

tekter ei hrockva til þeirra Vidhalds, mætte og epter Sysſlumañſins Uppqvæde an Appells afgioraz.

6.) Sysſlumañaña Rnadſtøfun og Tilſkipun uñ Omaga Framfære i Hreppunum i þeirra egen Sysſlum, þeirra, ſem ei ega efnada Nawnga, ſem þa epter Løgum ega ad framfæra, ættu Hreppſtioorarner an Mootmæla og Appells ad hlydnaz.

7.) Þeim Iøfnude, ſem Sysſlumadurin giører mille efnadra Nawnga, og ſem ſvarar til þeirra Efna og Skyldugleika, uñ ſkylldra Omaga Framfære i hans Sysſlu, ættu þeir ad gegna, og ef þeir forſooma ad betala i rettañ Tijma, þañ Hluta, ſem hvor a ad ſvara, epter ad þeir eru þar uñ aminter, þa ad þola Exſecution an frekare Proceß og Dooms.

8.) Lijted Alag a ſmaa Byle iñtil tveggia Rixdala, ſynez og ad ætte an Proceß og Dooms ad exſeqveraz.

9.) Utbyggiingar Doomar fyrer Jardaña Oforſvaranlega Abwd edr

Misbrwkun moote Legum og Byggijngar-Brefinu, epter ad einum er i lœglegañ Tijma wtbyggt meinaz og ad ætte enn frekara Appels ad erseqveraz, þo so ad þeir seu fyrst sender vidkomande Amtmañe til Stadfestijngar. Og lokſins
10.) þeir Doomar, hvar med Sysslumeñirner dœma Lavſameñina ad fara i Vist, ættu ei ad appelleraz og þad i Doomunum tilsetta Straff edr Mulct, hvort Siñ, sem hønum er ei gegnt, strax ad erseqveraz.

" Kongsins allranadugaste " Vilie og Befaling er ad allar her " greindar Saker skule *brevi manu* og " aan Appells afgiøraz."

Kavpmañahofn d. 11. Aprilis 1781.

IV.

Uñ Presta og Kyrkna Jñtekter. 17. Junii 1782.

Christian hiñ Siounde ꝛc. Til ad aqveda og fastsetia Prestaña og Kyrknaña Skyldr og Jñtekter a Jsslande er eptersylgiande tilskipad.

1.) " Hvor Boonde skal arlega koma a Hreppstioora Pijngin og þar rettelega segia til alls sijns Fiar fyrer Hreppstiooraña Rette, sem þeir skulu a Pijnge virda pañveg, ad hvort 4. Rixdr. Virde, sem so gengr i Kavpum og Sølum, af Qvikfenade, Fiskebatum &c. skal metaz fyrer 1. Hundrad til Tijundar; so sem:

2. Hestar edr 3. Hrissur, 4. Vetra, tiundaz fyrer .	1. H.
Allar Kyr, hvar af full Leiga svaraz þar til þær eru 7. Tals .	1. H.
Hvor siounda Kyr fellr burt i Tijunda Reiknijngnum.	
Øll Navt og geldar Qvijgr af 3. H. Virde fyrer . . .	1. H.
6. milkarÆr fyrer . .	1. H.
8. Savder 3. edr 4. Vetra gamler fyrer	1. H.
10. Savder 2. Vetrer fyrer .	1. H.
18. Savder Veturgamler fyrer	1. H.
Allslags Batar sem ganga til Siooar a Fiske, fyrer .	1. H.
Þar sem Loder edr Fiske-Net eru brukud, tijundaz þad fyrer hælfañ Bat, þad er ad skilia, so miked, sem hvorium Bat fylger.	
Penijngar, sem standa avaxtarlavser tijundaz 40. Rdr. i Spec. fyrer	1. H.

20. Rdr. tijundaz fyrer = hwlft H. Miñe Peniijnaar tijundaz ecke.

2.) Hreppſtioorarner mega aungvañvegeñ lata ſier þar med nægia ad Bændurner ſege til ſo edr ſo mikillrar Tijundar yfer høfud, heldr ſkulu þeir lata þa framtelia hvøria Tegund ſierilage af ſijnum Qvikfenade, og ſijdañ virda þad til Tijundar.

3.) Ef ſa nockur, ſem a Þijnged a ad koma, ſitr heima, þa ſkulu Hreppſtioorar ſkapa hønum Tijund, hvar epter hañ ſkal vera ſkyldugr ad betala. Sie þar nockr Efe a ad einhvør hafe riett tilſagt, þa ſkal Fe hañs virdaz, og hañ vera ſkyldugr ad giøra ſiñ Eid, ad hañ eingu med Aſetninge hafe undañſkoted, edr Afdratt brwkad; Hvar uñ Hreppſtioorarner ſem og Syſlumadureñ ſkulu hafa hina naqvæmuſtu Tilſioon, og ef þeir hana forſooma, ſvara ſialfer til þeß Skada, ſem þar af rijs.

4.) Þar a moote ſkulu þau ſo kølludu Pia Corpora, ſo ſem: Preſtar,

Kyrkiur, Skoolar og Hospitol vera frij fyrer ad tijunda nockud af þeim Kwgildum edr ødru Inventario, sem þeim tilheyrer, so og ad betala adra Skatta, þa þeir ecke sierilage, i þeim þar um wtgengnu Kongl. Forordningum eru þeim uppalagder.

5.) Sømuleides skal og Landsens hæðsta Yfervalld, Stiftamtmadr, Biskupar og Amtmadr epter gamallre Veniu, vera frijer fyrer ad segia til Tijundar af Fe sijnu, edr ad svara þar af sliootande Afgiftum til Vidkomenda, hvort heldr er til Sveitareñar edr aññara. Þar a moote skulu þeir gefa frijviluglega til Fatækra og Pia Corpora, eins og Venia hefr vered. Þo skilz under þessum þeirra Frijheitum alleina það, sem þeir hafa til Brwkunar og Bwskapar a Heimilum sijnum.

6.) Aller Prestar og Geistleger, sem þioona i nockru offentlegu Embætte, skulu eins og adrer, rettelega segia til Fiar sijns, sem Tijund-

und at af ad svaraz, og þeirre sonu i rettañ Tijma wtsvara; Eñ alleina til þeirra Fatæku og ecke til añara. Hvad vidvijkr þeirre Venin ad setia þeim Nidursetr, þa kuña þeir ei þar fra ad frijaz; Eñ þau Børn, sem þurfa Uppfrædingar, skulu framar ødrum þurfande setiaz þeim, epter þeirre Tiltølu, sem Sveitareñar Naudsyn wtheimter. So skulu og Prestar og Presta-Eckiur vera frij fyrer ødrum Aløgum, so sem: Skatte, Giaftolle med fleira, epter þeim i gegnum Rentu-Cammerid gengnu Resolutionum; Eñ Tugthwss-tollr svaraz epter Forordninguñe af 1759.

7.) Tijund til Prests og Kyrkiu skal af Siooarboondanum betalaz hálf med Peningum epter þeim gamla Tarta 1. Vætt a 90. ß. eñ hiñ añar Helmingr betalaz med hinum besta hørdum Fiske in Natura; Og þa hañ er ei til þa med Peningum epter þeim nya Tarta ein Vætt fyrer eiñ Rixdal siøtiju sex og

og hálfan Skillding, þar at moote betalaz Tijunden upp til Sveita med hálfum fimta Skillding fyrer hvoria alin, edr i ødrum goodum og wtgengelegum Vørum, sem Presturenn vill vidtaka.

8.) Dagsverk skal allstadar annadhvørt svaraz in Natura (med Vinnu) edr og betalaz af þeim, sem ecke getr ervidad med 16. ß. i Peningum edr ødrum goodum Landaurum. Sømuleides betalaz Lambsfoodr annadhvørt in Natura (med Fódre) edr med 24. ß. Courant edr annare duglegre Vøru.

9.) Lijksaungs-Eyrer betalaz eins og Venia hefr vered, med 12. Fiskum edr 27. ß. enn þeir vidbioodslegu og hneixlanlegu Brennevijns-Pelar skulu med øllu vera aftekner og fyrerbodner.

10.) Fyrer þav so kølludu Extra-Verk, so sem Trwlofaner gefez af þeim Megnande og Velefnudu 2. Mk. Courant; af þeim i betra Medallage Efnudu 24. ß. af þeim mìdr Efnudu 16. ß. og af þeim Fatæk-

B usiu

ustu 10. og eins miked fyrer Hioona-Vijgsluna. Fyrer Barna-Skijrn betalaz af þeim Velefnudu 24. ß.; af Medalbændum 14. ß.; af þeim Avmare 10. ß.; og af þeim Fatækustu eckert. Fyrer þad ad leida Konur i Kyrkiu betalez Helmijnge miña eñ fyrer Barna-Skijrn. Fyrer serhvers Barns Underbwnijng til Confirmation, betalaz epter Boondans Efnum eins og sagt er uñ Barns-Skijrn; og i øllum þessum Tilfellum, skal sæ, sem ei vill edr getr betalad med Penijngum edr Vørum, fullnægia Prestinum med þvi ad viña hiæ honum.

11.) Allar Landskulder af Prestanna Mensal Goodse, skulu vid Sioosijduna, þar sem er Fiskeafle, betalaz med Fiske epter gamalle Veniu epter þeirre Kongl. Resolution af 29. Julii 1779. Eñ til Sveita betalaz hvoriar 30. Al. med 1. Rdr. til Specie reiknudum edr med so wtgengelegum Vørum og goodum Landavrum, sem Prest-

Presturiñ vill moote taka fyrer Penijnga, þared eckert Ogildt edr Owtgengelegt maa nockrum uppaneydaz fyrer Vitaskulder. Smiørleigurnar skulu betalaz in Natura bæde til Sveita og vid Siooſijduna; eñ þar ei er Smiør til betalaz hvor 10. Pund med 52. og halfum ß. epter þeim nya Taxta.

12.) A þeim þrenur Stoor-Hatijdum, Joolum, Paaskum og Hvijtasuñu, skal so vel þad hædsta geistlegt Yfervald, Biskuparner, sem og aller Embættesmeñ, sem virkelega þioona i nockru verdslegu Embætte; So og Forpagtarar og Klausturhaldarar, sem og efnader Proprietarii gefa Prestenum Offr; Sømuleides og þeir høndlande Kaupmeñ og þeirra Foolk, sem tekr full Laun, eñ einga Tijund giøra, so miked ad þeir kuñe þar af ad hafa Æru; Þo skal þad standa i hvørs eins Sialfrræde, hvørsu miked hañ gefr, sem Presturen maa eingum fyrerskrifa.

13.) Lioostollureñ betalez allstadar, eiñ heill med 4. Pundum Toolks, edr ef Toolk vantar, med Peningum epter hañs Verde, nefnel. med 26. ß. Sa sem hefr Bwskap og heldr Viñufoolk, betalar heilañ Lioostoll, hvort hañ er giptr edr Ogiptr, bæde Karlmeñ og Eckiur. Þar fyrer utañ betala Lausameñerner fyrer utañ Dagsverked til Prestsens 24. ß. og einsmiked til Kyrkiuñar. Hwsmeñ betala ei utañ hailfañ Lioostoll med 2. Pundum Toolks, edr ef hañ vantar, med Peningum epter hañs Verde. Legkaup betalaz af efnudum Forelldrum fyrer eitt Ungbarn med 27. ß. eñ fyrer elldra Foolk med 54. ß.

14.) Eptersktifud Misbrwkun skal vera aldeiles afteken; a) Ad Proprietarie og adrer halde hailfum Legkaupum, sem heil og Oskert skulu tilheyra Kyrkiuñe, sem og sialf skal eiga Graftoolin; hvor, sem þav brytr edr skemer, skal þad sialfr betala. b) Ad Prestarner

take

take af Annex-Kyrkium nockra Liosstolla, sem þeir segiaz þurfa ad brwka til siña Studerijnga, þvi þeir ega sialfer ad leggia ser Lioos til. c) Ad Prestar og Proprietarii heimta Betaling af Kyrkiunum fyrer ad hrijngia, steypa Kerte, qveikia Lioos og aňad þvilijkt, sem kallaz Kyrkiu Voktun.

15.) Kyrkiugard og Kyrkiuvegge skulu Bændurner i Sookniñe upphlada, so og þekia Kyrkiuna betalijngslaust; þo mā gefa þeim allra Fatækustu, sem ecke geta fædt sig sialfer, einmælt Mat uñ Dagen, medan þeir eru ad Heiman, somuleides mā fā þeim Verkfære til ad viña med og færa þetta Kyrkiuñe til Reiknijngs. Somuleides þā nockr stoor Adgiord þarf ad gioraz vid Kyrkiuna, skulu Bændr hialpa til ad flytia Timbr og Efne til Kyrkiuñar, sem skal sañsynlega jafnaz mille þeirra epter serhvors Formegan. Hvor sem neitar þetta ad giora, þā hañ er tilqvaddr, skal þar fyrer mæta

Alẏgum epter Løgum og Lands-
vana.

16.) Aller Kyrkiu-Reikniṅgar, bæde
Iṅtekt og Utgift, skulu setiaz og
reiknaz til Courant Mintar, og
skulu Profastarner i þeirra Kyrk-
iu-Visitatium, sem og Prestar-
ner fyrre eṅ þeir sambyckia og un-
derskrifa slijka Reikniṅnga, sem
þeir ega ærlega ad giora, nä-
qvæmlega Eptersiä ad þar vid se
eingeṅ Afdrættr giordr. Fiṅez
þad, ad þeir nockrum til Vilia
hafe her i brwkad nockra Hiälplid-
run, þä skal sä þeirra, aṅar
edr bæder, svara epter Sakariṅ-
ar Asigkomulage til þeß Skada,
sem Kyrkian þar vid lijdr. Eṅ
fyrer ad revidera slijkaṅ Reikniṅng
mä Prestinum gefaz af Kyrkiuṅ-
ar Cassa 16. ß. Cour.; eins og
Profasturiṅ fær fyrer hvoria Vi-
sitatiu 1. Rdr. Cour. af hvorre
Høfud-Kirkiu; enn af litlum fä-
tækum Annex-Kyrkium 3. Mk. og
hvar Kyrkian eckert hefr, mega
þeir eckert taka edr heimta.

17.)

17.) Bæde Tijundin og allar adrar Kyrkiuñar og Prestsins Skyldur mega wtpantaz hia þeim Prioot-sku an undangangande Dooms epter Sysslumañsins Tilhlutan.
Fredensborg d. 17. Julii 1782.

V.
Ur Forordn. af 26. Junii 1782. **Um Dryckiuskap.**

Christian hiñ Siounde &c.
3.) Ahrærande Dryckiuskap og þær Yfersiooner og Hneixlaner, sem þar af leida a helgum Døgum og vid Kyrkiur; Þa skulu aller þeir sem til Embættesgiørdar i Kyrkiuna a helgum Døgum koma so druckner, ad þad er avdsied añadhvørt af þvi ad þeir ei geta rett staded og genged, edr af ødru, i Tiilite til N. L. 6. B. 3. C. 8. og 9. A. fyrer hvørt Siñ betala Mulct, sem af Amtmañenum fyrer þa Verdslegu ep-ter Yfersioonareñar Asigkomulage skal aqvedaz, og ef Mulcten ecke betalaz, a hañ ad tilsetia lijkamlegt Straff ep-ter Krijngumstædum. Þegar Yfer-

 sioon

ſoonen verdr med Peningum afplænud ſkiptaz þeir til Jaf adar i mille Hrepp-ſtiooraña og Sooknariñar Fatækra. Þar fyrer ſkulu Biſkuparner og Pro-faſtarner, i hvort Siñ, ſem þeir viſi-tera Kyrkiurnar, naqvæmlega, bæde hiá Preſtunum, Medhialpurunum og Hreppſtioorunum eptergrenſlaz og aſpuria, hvort nockud af þviliſkum Brotum ſe i Sookniñe tilfalled ſidan ſeinaſt var viſiterad, ſem þeir ſkulu ept-er ſiñe Samvitſku og ſo ſem þeir vilia tilſvara an nockurrar Velvildar edr Medhalds wtleggia og tilſegia. Þeir ſem eñ meir forſia ſig i Kyrkiunne i Dryckiuſkap, med hneigſleſlegu Harke og liootu og træſſugu Faſe og Lætæde, ſkulu ſtraffaz med eñ nu hærre Penijnga Mulct, ſem afplænaz, þa Penijnga vantar, ſo og ſkiptez eins og ædr er ſagt. Uñ Aflog i edr vid Kyrkiugard-iñ a helgum Dogum, hvort heldr þav ſke i Dryckiuſkap edr ecke, ſem og añ-ad miñr lioott, eñ þo Oſæmelegt Frañ-ferde ſkal fara med ollu epter N. L. 6. B. 9. C. 16. og 18. A. og ſomu Book-ar 3. C. 10. A. Stærre Yferſiooner i

edr

edr vid Kyrkiu skulu straffaz epter N. L. 6. B. 9. C. 21. A.

VI.
Um̄ Lavsamen̄ af 19. Februarii 1783.

Christian hin̄ Siounde ꝛc. Fyrer þvi ad Lavsamen̄ meinaz ad vera Landinu til storrs Skada, serdeiles i þvi ad þeir taka avngva stadfasta Þioonustu hia Bændum, heldr leigia þeir Vin̄u sijna, i Dagz- edr Vikna-Tale um̄ þan̄ Tijma, sem Boondin̄ þarf þeirra mest med, og þetta fyrer so miked Kavp, sem wtsygr Bændr, af hvoriu ad ordsakaz Skortr a Vin̄ufoolke. Þesser Lavsamen̄ flacka um̄ i Landinu og wtsiwga Almugan̄, med Oþerfum Varnings-Kavpum og Ologlegum Hesta-leigum, eyda ad miklu Leite sin̄e Tijd i Idiuleyse og Oqvongader, hvar med bæde hindraz Foolksfiolgunin og þeir sialfer verda Landinu og Fatækra Fe til Pyngsla i þeirra Elle. Þar fyrer til ad aftaka þessa Oreglu, er epterfylgiande befalad:

 1.)

1.) Einginn, jafnvel ecke þeir, sem epter Forordn. af 3. Junii 1746. heñar 15. Art. mættu fa ad vera Lavsameñ, mega hedan af vera þad edr til þeß fa Leyfe af nockurre Yfervalds-Persoonu.

2.) Aller þeir, sem nu eru Lavsameñ, hvort heldr þeir eru þad med edr aan Yfervaldsins Leyfes, skula iñan 6. Maanada, epter ad þesse Forordning er upplesen a Mañtalsþijnginu, añad hvort ganga i Arsviist hia Bændum og bwande Foolke, edr taka Jord edr Jardar-Part eda Hiaaleigr til Abyles edr upptaka Eyde-Jarder. Skylde nockr Lavsamadr ecke faa Tækefære til einhvers þeßa, þa fare hañ fyrst til Hreppstioorañs og sijdan til Syslumañsins til ad faa añadhvort Abyle edr Arsviist: Gete þeir honum hvørugt fenged, þa maa hañ vera Lavsamadr þar til Hreppstiooriñ getr viissad honum a Arsviist fyrer alment Kavp og Fæde edr wtvegad honum Abyle, og þar uppaa a hañ ad taka Skiirteine hia Syslumañinum, sem honum gefez fyrer ecke.

3.) Ef nockr, ad lidnum þeßum 6. Maanudum, fiñz Lavsamadr, þa

a Hreppstiooren med Þijngbods-Sedle ad kalla han til næsta Mantals-þijngs, og gete han þar eckert Skijrteine fra Sysslumanenum synt, ad han hafe beidz Abyles edr Arsvistar, og hvørugt getad fenged, þa skal Sysslumadurenn dæma han nockra Mannude i Tugthwsed, og a Sysslumadurenn ad vera forhuradr ad vijsa honum til Abyles edr Arsvistar, þa hans Tijd a Tugthwseau er wte, so ad han neydez ei til ad vera Lavsamadr.

4.) Ef einhvør Boonde edr sa nockr, sem hefr Byle og heldr Foolk, seger ad Lavsamadurenn hafe teked hia honum Arsvist, og þetta reynez sijdan ødruvijs, þa Hreppstioorarner þar epter grenslaz, þa a Lavsamadurenn ad betala tvøfaldt Arsvistar-kaup til Sveitar-Cassans, þar sem sa Boonde byr, sem þottez vera hans Hwsboonde og þesse Hwsboonde skal eins miked betala, og avngvu ad sijdr skal tilhalda Lavsamanenum ad ganga i Vist edr taka Jørd til abyles. Ef nockr verdr aptr ødrusinne uppvijs ad þvilijku Underferle, a han avk þeirra sømu Boota ad standa

ta 1. Tíima i Gapastockunum. Eingeñ man hyssa hvilíika Lavsameñ: Giøre nockr hier a moote, skal sa bæta fyrer hvøria Viku sem hañ hyser hvilijkan eiñ halfañ Rixd. Courant, sem Hrepp-stiooreñ añ frekare Dooms og Lagä er-seqverar; Og a Hreppstiooreñ þar af eiñ fioorda Part, eñ hiner þrijr fioordu Partar tilheyra Fatækum i Sookneñe.

5.) So skulu og hier epter aller af Bænda-stande, bæde Karlar og Kon-ur sem avngvañ Grasnavtnar-Bwskap hafa, vera skyldnger ad ganga i Ars-vist hia bwande Foolke; Eñ hvørier sem þad ecke giøra med þa skal fara eins og adr er tilskipad i þessarar Forordn. 2. og 3. Art.

6.) Pad ma avngvum leyft vera ad viña fyrer Dagakavp (ad leiga sig i Daga- Vikna- edr Manada-Tale) utañ alleina Hwsmeñum og þeirra Qviñum og Børnum, sem eru hia þeim i Hwse, so og þeim, sem hafa Syslumañaña Atteft ad þeir hafe af þeim beidz Abyles edr Arsvistar og ecke fenged getad. Giøre nockr hier a moote, þa aalijtz hañ fyrer Lavsamañ, og skal þa so um hañ fara, sem adr er sagt. 7.)

7.) Eingeñ Bwande mꝏ hafa Syne sijna lengr heima hiꝏ sier; eñ til þeß þeir eru 18. Vetra, þꝏ þeir eiga ad gꝏnga i Vist hiꝏ ødrum, nema so sie ad þeir þiǫne hiꝏ Foreldrunum fyrer Fæde og Kavp eins og añad Viñufoolk, og mega þꝏ aungver fleire af þeim heima vera, eñ sem þurfa til ad viña upp Jordena.

8.) Þeir, sem bwa vid Sioo arsijduna og lifa ꝏ Fiske-afla og eru kallader Hiꝏleigu-Meñ og Þurrabwdar-Meñ, þeim mꝏ vera leyft, þegar Vertijden er wte, ad viña hiꝏ Bændum fyrer Dagakavp. Eiñveg þad Foolk, sem þvilijker Fiskarar þurfa uñ Vertijdina, mꝏ, þꝏ hun er wte, viña hiꝏ Bændum fyrer Dagakavp, þꝏ skulu þeir fyrre sem og hiner sijdare hafa Syslumañsins Attest.

9.) Sømuleides skal og þeim til Sveita verande Handverksmøñum, so sem Jꝏrn- Kopar- og Tre-Smidum; item Ullarspiñurum, Vefurum og ødrum, vera leyft ad viña hiꝏ Bændum fyrer Daga- edr Vikna-Kavp, þo þeir uñ þetta eru wtbwner med Syslumañsins Atteste. Kavpmañah. d. 19. Febr. 1783

VII.
Nockrer þeir navdsynleguſtu
Poſtar
Ur
Tugthwſs-Fundatiuñe.

Chriſtian hiñ Siounde ꝛc. Bæde til ad hindra imſa Oreglu vid Tugthwſid i Jſlande og til ad nꜳ þvi Gagne, ſem þad er tilætlad, ſem og til ad hegna Misverkum og afſtijra Sialfræde, Lausgengne og ødrum Oſidum hiꜳ Almwganum er epterfylgiande tilſkipad.

I. §.
Uñ þꜳ ſem ega ad ſetiaz i Tugthwſid.

1.) Med þvi þeß er varla ad vænta ad þad islendſka Tugthwſs-Ervide gete orded ſo þwngt edr Agiñ i Tugthwſinu ſo hardr, og ad ein þvilijk Jñretting ꜳ Landsbygdiñe, ſem þeſſe, gete haft þañ Krapt og Egenlegleika, ad Stoor-

Stoorbrotameñ gete þar epter Verdug-leikum hegnder orded, ſo ega avngver þeir Illrædesmeñ, ſem epter Løgum edr Forordnijngum ega ad dæmaz til Feſtijnga- og Raſphwß-Ervides edr i Slaverie, ho þad ſe ei utan i nockr Ar, herepter ad ſetiaz i þad iſlendſka Tugt-hwß. Þo, þeir, ſem til tieds Feſtijnga- og Raſphwß-Ervides edr Slaveries eru dæmder, ega ad afhendaz til Tugt-hwſſins og þar i Geymſlu haldaz, þar til þeir verda ſender til Kavpenhafnar. Þar i moote, med þvi ad i Iſlande ſiñaz bæde af Karlmoñum og Qveñmoñum ſo marger idiulavſer, later og Otijnder, eñ þo heilbrygder og hravſter Uñhlavparar, ſem og ladt, þriooſkufullt og Ohlyded Viñufoolk, ſem gegner ecke ſiña Hwsbænda Skipunum, og þetta verdr travdlega hindrad, nema med einu vel iñrettudu Tugthwſe, ſo ſem þetta er tilſkipad og brwkad i ødrum Løndum, þar fyrer ſkulu:

2.) a.) Aller þvilijker heilbrygder og viñufærer Betlarar og Hwſgangar, yngre eñ þrijtuger, ſem ad Are lidnu

frá þvi ad þesse Tilskipun um̃ Tugthwsed er openberlega avglyst, aña[d]hvort ecke hafa teked edr sett sig i Ars-vist hiá einhvørium, edr med rettum Passa og Skijrteine frá Syslumoñun̄um geta giört Lagagrein fyrer sier og þeim leglegum Biargrædes Utvegum, sem þeir brwka, takaz af einum og sierhvørium hvar sem þeir fiñaz, med øllu þvi, sem þeir medferdes hafa, og án Dvalar, epter Hreppstioorana Tilhlutan, færaz til næsta Syslumañs, sem strax med summariskum Máta, skal dæma þvilijkañ eiñ á Tugthwsed um̃ nockurn Tijma uppá Stiftamtmañsens væntanlegt Samþycke, hvar epter Syslumadureñ án Uppehalds skal láta hañ flytia á Tugthwsed. Sá Kostnadr, sem Syslumadureñ hefr fyrer þessu betalaz hønum añadhvørt af þvi, sem kyñe fáz fyrer þad, sem þvilijkr eiñ Hwsgangr hefr medferdes, hvørt heldr eru Hestar edr añad, sem añars á ad takaz og tilheyra Tugthwsenu; Edr og ad þesse Betalingr, ef Betlareñ hefr eckert medferdes, jafnaz á og svaraz af þeirre Syslu, i hvorre Hws-

gang-

gaunguriñ 2. þav ſijduſtu Ar lengſt og meſt af Tijmanum hefr dvaled; og aa ſerhvorrar Syſlu Syſlumadr ad vera vegna ſijns Embættis ſkyldugr ad iñheimta þeñañ Betaling, þegar honum af vidkomande Amtmañe verdr þad til ſagt. Ef Hreppſtioorar vilia ei tilhlutaz ad Betlararner ſeu flutter til Syſlumañſins, ega þeir ad betala þaa ſomu Mulct, ſem eins aa ad ſkiptaz fyrer allañ þañ Tijma, ſem þeir kuña ad hafa forſoomad. Vanfært Foolk, ſem ei ad fullu og øllu getr uñed fyrer ſijnu Uppelde, maa iñſetiaz i Tugthwſid, adſkiled fraa þeim, ſem til Straffs eru iñſetter, hvar þeſſer Vanfæru mega underhaldaz og þar fyrer viña Tugthwſinu til Gagns, allt hvad þeir geta. Eñ þeir, ſem alls eckert edr miøg lijtelvægt geta uñed til Lijfsuppeldes, þeir forſorgaz i Hreppnum.

b.) Skal allt grooſt, þriooſkufullt og Ohlyded Viñufoolk; hvar under ſkulu og ſkiliaz þeir, ſo kølludu Kavpameñ, ſem leigia uñ nockurn Tijma einum edr ødrum Viñu ſijna, þegar

 þeir

þeir añadhvort ecke vilia giora løglegt og skickanlegt Ervide, sem þeirra Hwsbændr þeim tilsegia edr og vegna Dryckiuskapar og Ferdalags an Hwsboondans Leyfes forsooma Viñu; og eins þeir, sem a Drettum Tijma burthlavpa wr Viñuñe; aller þesser skulu setiaz i Tugthwsid nockurn Tijma epter Krijng umstædum og skal Proces-Matiñ i þessum Søkum vera þañveg: Ad Hwsboondiñ med Tilstirk Hreppstiooraña og þeim Vitnum, sem kuña ad faz, skal fœra þañ Seka til Syslumañsins Heimiles; eñ þeir ega nockrum Tijma ådr ad hafa gefed Syslumañinum Søkina til kyña med sijnum Krijngumstædum. Strax þa Vitnin eru afheyrd afseger Syslumadriñ Doomiñ an Betalings og sender hañ til næsta Directeurs, sem skrifar uppa hañ til ad exseqveraz og under eins aqvedr Tijmañ, sem hiñ Seke skule ervida i Tugthwsinu. Eingeñ, sem her epter dæmez i Tugthwsid, skal lengre Tijma þar iñsetiaz eñ i þad hædsta i 5. Ar. Þo ma þad vera leyfelegt, epter Stift-Amtmañsins, so sem þess ædsta Tugthwss Directeurs Tillhlutun,

un, ad lata lavsañ eiñ Tugthwß-Lim, jafnvel þo sa Tijme, sem hañ ætte ad ervida i Tugthwsinu, ecke se wte, i þessum Tilfellum:

1.) Þegar þeirra Tala, sem eiga ad iñtakaz i Tugthwsed er full, og þeß vegna verdr ei moote ødrum teked, eñ sa, sem a lavs ad lataz, hefr þañ Tijma, sem hañ hefr vered i Tugthwsenu synt merkelega Betrun i sijnu Frañferde. Og

2.) þa eiñhvør edr einhvørs Viner og Nawngar vilia leysa eiñ wt med Peningum, þa sa hiñ same hefr añars tækelega hagad sier i Tugthwsenu; Þessa Iñlavsnar-Peninga, edr Betaling, sem a ad reiknaz Tugthwsenu til Iñtektar, skal Stiftamtmadureñ epter Krijngumstædunum uppqveda.

c.) Þær Qveñsifter, sem fyrer Lavslæte epter Lands-Løgunum dæmaz a Tuzthwsed, iñsetiaz i þad islendska Tugthws, þo þad sie uppa Lijfs-Tijd

og mega ei flytiaz til Børnhwssens i Kavpenhøfn.

3.) I þetta Tugthws mega iñtakaz so marger, sem þar fyrerkomaz i Hwsinu og þeß Iñtekter, ad medreiknudu þvi, sem Tugthwß-Limernir viña, kuña ad underhalda.

4.) Jafnvel þo þeir Ungu, sem eru iñan 30. Ara, sem helst er ad vænta ad kuñe ad lagfæraz i Tugthwsinu, fyrst og fremst ege þar iñ ad setiaz; þar skulu þo þeir Eldre, sem ecke eru yfer fimtugt, og so dæmaz i Tugthwsid i 1. edr 2. Ar, edr og skemr, ef þeir ad styttre Tijma lagfæraz; eñ sijdañ ega þeir af Syslumañinum ad setiaz i Vist i þeirre Syslu, hvar þeir eru fædder. Þar ad moote Børn, sem ei eru fullra 14. Ara setiaz ecke i Tugthwsid, heldr hirtaz med Vende af sijnum Foreldrum edr Hwsbændum.

5.) Avngvum þeim, sem kemr aptr wt af Tugthwsinu og hefr fra Directioniñe goodañ Vitnesburd uñ sitt Fram-

Framferde sþar, mæ um það af nockrum Mañe bregdaz, ad hañ hafe vered i Tugthwsinu; heldr skal hañ fyrer því alijtaz og haldaz eins ærlegr og skickanlegr eins og adrer.

II. §.

Um̃ Ervide, samt Um̃sioon og Aga i Tugthwsinu.

2.) Af Privat-Foolke mæ og takaz Ull til ad spiñaz i Tugthwsinu fyrer Betaling, ef nockr þess æsker, og æ Betalijnguriñ af Tugthwß Directioniñe ad uppsetiaz so lijtell, sem hañ getr minstr orded og miñe eñ hiæ ødrum i Landinu, sem taka þvilijka Viñu. Pad sama er um̃ ad prioona Socka ef nockrer af Tugthwß-Limunum geta þar med uñed fyrer siñe Underhøldnijng og Directioniñe so synez. Bæde Havst og Vor, so og um̃ Sumartijmañ mega Tugthwß-Limirner burtleigiaz i Dagaedr Vikna-Tale til Privat-Foolks, sem er i Nægreñinu og kyñe hafa Hag vid ad leigia Viñu þeirra; og betalaz þær

6. ß. fyrer eiñ Dag ef i Daga-Tale er leigt, edr so miked, sem Directioniñ, epter Tijmans Asigkomulage, vill aqveda i Daglaun fyrer eiñ Karlmañ uñ Dagiñ, auk Fœdes, sem hañ, sem leiger, veiter honum. Eñ ef Tugthwß-Limuriñ er tekeñ i eina edr fleire Vikr þa betalaz fyrer Vikuna ecke utan 2. Mk. Courant fyrer Karlmañ; eñ fyrer Qveñmañiñ 1. Mk. Sa sem leiger eiñ Tugthwß-Lim, a ad abyrgiaz ad afhenda hañ aptr a Tugthwsid; eñ ef hañ þad ecke giorer, og sa leigde Tugthwß-Limr fyrer hañs Hirduleyse burtbleypr, þa skal sa sem leigde svara 4. Rdr. fyrer hvort Ar, sem sa Burthlaupne atte epter ad viña i Tugthwsiñu edr sialfr hafa fyrer ad hafa hañ uppe og skila honum aptr.

3.) Ervidid i Tugthwsinu skal bæde Sumar og Vetr hvorn rwmhelgañ Dag byria Kluckan 6. uñ Morguñiñ, og a þa Morgunbœn i Tugthwsiñu ad vera wte. Sijdan ervida Tugthwß-Limirner til Kluckan er 12; sijdan fara þeir til Matar. Ervidid byriaz aptr

aptr þa Kluckan er halfgengen tvø og varer til þeß uñ Qvøldid Kluckan er 10. þa eta þeir aptr og Kluckan 11. er halden Qvøldbæn og þa hun er wte ega Tugthwß-Limirner strax ad fara til Svefns.

4.) Af øllu þvi Ervide, sem Tugthwß-Limerner giøra i Tugthwsenu, skal þeim a hvørium Dege setiaz fyrer vijst øtlunar Verk, sem hvor eiñ a ad skila þa Viñu-Tijmeñ a hvørium Dege er wte, eñ añars beriaz med Tampinum (Kadalsvipu) epter Tugtmeistarans Tilsøgn; Eñ gete eiñ Tugthwß-Limr afloked sijnu Verke fyr, þa ma hañ, ef hañs øtlunar Dags-Verk er so vel giørt, sem vera ber, brwka þad sem epter er af Tijmanum til ad viña fyrer sialfañ sig, edr og ef hañ viñr fyrer Tugthwsed fram yfer sitt øtlunar Verk, skal hañ fa Betaling fyrer hvørt Sticke, epter þvi sem þar uppa kañ ad verda sañgiarnlega sett.

5.) Hvør sa Tugthwß-Limr, sem i sijnu Verke ecke hlydnaz Fabriqve- og

 Tugt-

Tugt-Meistarans Skipun, skal strax bæde i Oeconomi og Fabriqve-Meistarans (ef þeir eru nærre) sem og hiña Tugthwß-Limaña Avgsyn og Vidveru af Tugthwssens Vaktara lijda þa Refsing, sem Tugtmeistareñ epter Krijngumstædunum og þeirre Instruction, sem hønum verdr gefen hønum uppaleggr. Skylde nockr Tugthwß-Linir vera so Ohlydeñ ad hañ epter margfaldar Refsingar og Amiñingar ecke vill lagfæraz, þa skal hañ epter Stiftamtmañsens og hiña Tugthwß Tilsioonar-Mañaña Forlage sendaz til Ervides i Rasphwsed ef þad er Karlmadr, eñ ef þad er Qveñmadr, þa i Børnhwsed i Kavpenhøfn.

7.) Eingeñ Tugthwß-Limr ma an Tugtmeistarans Leyfes ganga wt wr Tugthwsenu edr burt þadañ, under þad Straff, sem Tugtmeistareñ strax a hañ leggr; Eñ ef nockr Tugthwß-Limr strykr burt wr Tugthwsenu, þa skal hañ i fyrsta Siñe, þa hañ næst aptr, beriaz alvarlega med Kadal-Svipuñe i þrim Daga hvorn epter añañ.

Strykr

Strykr hañ añad Siñ, skal hañ ecke alleina lijda sönnu Refsing; Heldr og þar ad avke sijfeldt vera iñebyrgdr og ervida i Jarnum. Eñ ef hañ samt strykr i þridia Siñ, skal hañ, ef þad er Karlmadr sendaz i Rasphwsed; Eñ ef þad er Qveñmadr i Børnhwsed.

8.) Skylde nockr verda uppviis ad þvi ad hafa hialpad einum Tugthwß-Lim til ad striwka og ecke epter siñe Skyldu fær strax af Hreppstioorunum edr Syslumañinum ad hafa Tilhlutun uñ ad hañ naaez og iñfærez aptr, þa hiñ same skal, hvør sem þad er, betala fyrer þvilijk Svik og Underferle 10. R. til Tugthwssins, edr og fyrer hvørn Rixdal, sem hañ ecke getr betalad, ervida i Tugthwsinu i 14. Daga. Ef nockr geistlegr edr verdslegr Embættesmadr giorer þetta, þa skal hönum avk adurfagdrar Mulctar tiltalaz ad missa sitt Embætte.

9.) Tugthwsid a her epter, þa þesse Iñrettning byriar, alltijd bæde Dag og Nott ad vera lokad, so ad þvi

verde af avngvum ødrum upploked, hvørke ad Utan- ne Innan-verdu, utan allei-na þeim, sem trwad er fyrer Liklinum.

15.) Þær Tugthwss-Limirner ær Leyfes forsooma at helgum Dogum ad fara i Kyrkiu, edr eru ei vid Morgun- og Qvøld-Bæn i Tugthwsinu, þær sku-lu þeir þar fyrer straffaz aññadhvørt med Kadal-Svipuñe edr añarre Refsijng.
Kavpenhofn d. 3. Martii 1784.

VIII.

Christian hiñ Siøunde rc.
Fyrer þvi ad þad er angefed ad epter þeim islendsku Løgum og Tilskipununum skule fatæk Børn, Vanfærer og Bæk-lader, so og ørtlifud Gamalmeñe, sem ecke geta sialfer forsorgad sig, under-haldaz og forsorgaz af þeirre Sookn, hvar þeir heima ega, og setiaz nidr hiæ Bændunum lengr edr skemr epter Hrepp-stiooraña Uppqvæde, epter þvi, sem þeir þeckia hvørn efnadañ til; eñ ad Bændurner til ad losaz vid þessa Fa-tæklijnga, læta þær fara af stad ad bet-

la

la i ødrum Sysslum, Børn Passalaus og þau Eldre med Passa alleina frá Hreppstioorunum. Ordsøk til þessa taka þeir af Forordn. um Hwsagan af 3. Junii 1746. heñar 34. Art. sem tilheldr ad eingeñ Fartækr edr Vansær mege fara wr eiñe Sookn i adra, miklu sijdr wt wr Sysluñe, nema hañ hafe Hreppstioora edr Syslumañsins Attest. Med þvi nu ad marger vilia ei gefa þvilijkum Betlurum Ølmusu, af þvi þeir seu wr framande Sookn, so neyder Hwngrid þvilijka Uñhlenpijnga til ad stela, hvar af fylger, ad Unglijngar 15. til 17. Vetra, sem eru wthwngrader og kraptalauser dæmaz i Tugthwsid.

Þar fyrer til ad aftaka þvilijka Óreglu, skal sú 34. Art. i tiedre Forordning af 3. Junii 1746. vera upphafeñ, so ad eingeñ Passe edr Skudsmaal maa hier epter wtgefaz af Hreppstioorunum hvørke til Betlara edr añara, heldr alleina af Syslumañenum og Prestenum, epter þvi, sem Rescripted af 11. April.

1781

1781. tilſkipar, og man þad avngvum Syſlumañe leyfaz ad gefa nockrum Betlara Paſſa til ad gaunga med wt wr Syſluñe, og jafnvel ecke iñan Syſlu, nema ſo ſie, ad ſw Sookn edr Hreppr, þar Betlareñ a heima, ſie ſo fatækr ad hañ gete ei underhalded ſijna Fatæka, ſem þo ſkal af Syſlumañenum ǽdr nauðvænlega rañſakaz. J þvilijku Tilfelle man Syſlumadureñ gefa einum Betlara Paſſa ad betla alleina i Syſluñe og ecke wt wr heñe. Eñ ſkule nockr Betlare verda uppvijs ad þvi ad betla fyrer utan þeß Syſlumañs Paſſa og Atteſt, i hvørs Syſlu hañ betlar, þa ſkal hañ takaz ſo ſem ſa, ſem avngvañ Rett hefr til ad betla og med hañ høndlaz, ſo ſem uñ Ologlega Betlara er tilſkipad. Hittez nockr Betlare med Hreppſtiooraña Atteſt og Paſſa, þa ſkal þad i Tillite til Betlarañs aliſtaz,

ſem

sem Oskrifad og Oepterrettanlegt; Eñ Atteſted ſkal takaz fra Betlaranum af hvørium sem þad fyrer Siooner kemr, og færaz næsta Yfervalde, sem an Uppehalds sender þad til vidkomande Amtmañs, sem strax skickar Syslumañinum i hvørs Syslu þesse Hreppstioore fiñz, ad mulctera hañ an frekare Lagasookna um̃ 3. Mk., og þær sømn Bætr strax ad iñheimta, sem skulu tilfalla Fatækum i þeirre Sookn, þar sem Atteſtid er teked; eñ Betlariñ, sem hefr fared med Hreppstiooraña Atteſt skal upptakaz og med hañ høndlaz so sem tilskipad er um̃ Oløglega Betlara.

Framar mã þad Syslumañinum leyft vera, af hvørre Karlmañs- og Kveñmañs-Persoonu, sem

bidr

bidr um̃ Passa epter Rescriptinu af 11. Aprilis 1781. ad taka i Betaling 4. ß. danska. Sonuleides mega og Prestarner hafa Rett til ad taka 4. ß. fyrer serhvors hvilijks Passa Uppaskrift.

Kaupenhöfn d. 10. Martii 1784.

Tilskipan
umm
Hospitalenn
a
Islande.

Hirsch-holms-Slote þann 27. Maji Anno 1746.

Vier Christian sa Siötte af Guds Naad, Kongur til Danmerkur og Noregs, Vinda og Gauta, Hertuge i Slesvik, Holstein, Stór-marn og Dytmersken, Greife uti Oldenborg og Delmenhorst. **Giörum öllum vit-anlegt:** Ad Vier, ahrærande Hospi-talanna Administration a Voru Lande Isl-

Islande, Forstandaraña Function, Jñtøku Hospitals-Limaña og Vidurgiørning, samt þan Tilsioon, sem Yfervallded og adrer Vidkomande eru skyll-duger ad hafa þar med, Allra-Naadugast bøfum hallded Naudsynlegt hier um epterfylgiande Tilskipan ad giøra.

1.) Hospitals-Gardarner a Voru Lande Islande, nefnelega: Hörgsland i Austlendinga Fioordunge, Klausturhólar i Suñlendinga Fioordunge, Hallbiarnareyre i Vestfirdinga Fioordunge, og Mödrufell i Nordlendinga Fioordunge, skulu af Hospitals-Hölldurunum sama Stadar halldast i forsvaranlegu Stande, so vel ad Bygging sem Gyrdingum, Twne og Eingium; Og ad slijkt tilbærelega skie skule, skulu Syslumeñerner vid Abwendaña Umskipte, giøra Alit og Ofanaalag med 6. Vandalausum Oñvilludum Dannu-Moñum. Fiñest nockurt Hian-Bijle vid Hospitals-Gardana, þan skal þad sama og so med tilheyrande Hwsum, Gierdum og øllu ødru tilheyrande, halldast i forsvaranlegu Stande. 2.)

2.) Hospitals-Halldararner skulu ecke lijda, ad nockud af þvi sem Gørdunum tilheyrer, a moote Løgum og Rette undangange, og skulu tieder Hospitals-Gardar med underliggiande Hiaaleigum vera frijer fyrer Tijandum og allre aanare Afgyft, sem aanars ætte af Loodene ad svaraz.

3.) Vid Hospitals-Gardana skulu vera hentug Hws handa þeim veiku og spitelsku Maaneskium, sem þangad verda inteknar, hvørium Hwsum ad skal hallda lekalausum, og skulu so epter Landsens Asigkomulage vera tilbwen, ad þeir Siwku sieu frijer fyrer Froste og Kullda.

Þar skal og setiaz i soddan Hws lijtell Reyk-Haafr efst a Mænerenn, vijdr ad nedan, en mioor efst, so þar gete i giegnum wtgeinged saa mikle Reykr og Sudde, sem uppstijgr af soddan Veikleika, uppaa þad ad þeir, sem skulu þioona þeim Siwku, giete þess betr giørt sitt Verk, og komed þeim til Adstodar.

Hreppſtioorarner i þvi Diſtricte, hvar Hoſpitals-Gardarner liggia, ſkulu hafa Tilſioon med greindra Hoſpitals-Garda og underliggiande Hiaaleigna Bygging og Vidhallde.

Fiñez Hoſpitals-Halldaratner forſoomunarſamer hier i, þaa ſkulu Hreppſtioorarner giefa Syſlumañenum þad til kiña, hvør ed ſtrax ſkal laata ſiaa epter þvi ſem aaſaatt er, og giøra Ofanaalag þar aa, ſemuleides fyrerſetia Hoſpitals-Halldaranum viſſañ Tijma til Reparation, under Exſecution.

4.) Hoſpitals-Gardarner ſkulu ecke burtfeſtaz utañ til fullvedia Maña, ſem tilbærelega og utañ Utſoounar kuña ad forſtanda Hoſpitalſens Hws-Stioorn, og kyñter eru fyrer gudhrædda, ærlega, ſparſama, koſtgiæfna og trwa Meñ. Vid þaa ſkulu Hoſpitals-Inſpectores afgiøra ſkijrlega Contract, ſo vel um̃ Gardaña Afgift og Vidurhalld, ſem Upphellde og Pioonuſtu þeirra Siwku, og ſoo leinge ſem ſw Contract er ecke roſeñ af þeim fyrſtu,

meig

meiga Inspectores ecke wtbyggia þeim af Hospitals-Gordunum.

5.) Hospitals-Halldararner skulu taka a moote so mørgum spitelskum Mønum, sem Inspectores asamt þeim hallda ad giete forsorgaz a Hospitalenu, epter Jardareñar Asigkomulage og Hospitals-Cassans Tilstande. Uppa þad skulu Hospitals-Inspectores leitaz vid, ad festa Hospitals-Gardana til slijkra Maña, sem ecke eiga mørg Ungbørn, ad þeir Veiku verde þvi helldr med Mioolkur-Mat fædder. Til Upphelldes sierhvørrar Kallmañs Persoonu nijtr Hospitals-Halldareñ, 5. Hundrada a Lands-Vijsu, og 4ra Hundrada fyrer Kveñ-Persoonu i goodum og þienanlegum Aurum, og meiga Inspectores ecke naudga Hospitals-Hølldurunum, til ad taka añad i Betaling fyrer Upphellde Hospitals-Limaña, eñ þad Hospitolunum eigenlega tilheyrer; Og skal þeim giefaz sa halfe Betalingr fyrer fram, uppa þad þeir i Tijma giete iñkeypt þad sem til Hws-Halldsens vid þurfa, og, þa sa

fyrre Helmingr Arſens er til Enda, ſkal þeim betalaz hiñ Helmingureñ; Þo ſkulu þeir fœra Hoſpitalenu til Reikningſkapar, ef nockr af Hoſpitals-Limunum deyr, ædr eñ Ared er wte.

6.) Hoſpitals-Halldararner ſkulu vera ſkylduger til, ad forſorga Hoſpitals-Limena med naudſynlegu og forſvaranlegu Upphellde, Liooſe, Fatnade og ollu þvi, ſem þeſshattar Mañeſkiur til Lijfs-Næringar og naudſynlegrar Þioonuſtu vid þurfa. Og ſkal Sooknar-Preſtr Hoſpitalſens vitia æ ſtundum þeirra Siwku, og ſpyria ſig fyrer, hvørt þeir nioote þeß, ſem þeim tilheyrer; Fiñe hañ nockurn Breſt þar æ, ſkal hañ æminña Hoſpitals-Halldarañ, og ef hañ vill ecke viña Boot þar æ, ſkal hañ læta Inſpectores þad vita, til ad giøra undandrættarlauſa Ummbreiting.

7.) Hoſpitals-Halldararner ſkulu taka og hallda ſo margt Viñu-Foolk, ad þeim Fætœku verde æn billegrar Umkvørtunar, tilbærelega þioonad.

8.)

8.) So ſkal þad og vera Skylda Hoſpitals-Hallдarans, ad hañ añadhvørt leſe ſialfr Guds Ord fyrer Hoſpitals-Limunum Einuſiñe a hvørinn Deige, edr late añañ giøra þad, hvar til Superintendenten ſkal a-nafna þær naudſynlegu og uppbyggelegu Bæk, ſem fyrer Hoſpitals Peningana ſkal iñkaupaz. Þeir ſkulu og a Suñu- og Heiløgum-Døgum leſa fyrer þeim Utleggingnna af þeß Dags Evangelio, þa er þeir ecke komaz til Kyrkiuñar, og þa er þeir verda ſiwker framar Veniu, og añadhvørt Oſka Preſtſens til ſijn, ellegar ad underviiſaz af gudrækelegum Bookum i þeirra Saaluhialpar-Efnum, ſkal Hoſpitals-Halldareñ Undañdrattar lauſt veita Fullnuſtu þeirra Boon.

9.) Hoſpitals-Halldararner og þeirra Fooſk ſkulu uñgangaz Hoſpitals-Limena med Hoogværd og Lempne, og giefa þeim med allre Elſkuſeme i riettañ Tijma, þad ſem þeim byriar ad hafa; Og jafnvel þo Gieds-Far þeirra Siwku kuñe ecke alltijd ad vera þeim þægelegt, þa byriar þeim þo ad leitaz epter med

 Goo-

Goodu, ad þeir sæe fridstillt þar og huggad af Guds Orde, sem best þeir gieta.

10.) Þegar nockr af Hospitals-Limunum fyrer Daudañ burtkallaz, þa skulu Hospitals-Halldararner veita þeim ærlega, christelega Greftran, uppa Hospitalsens Kostnad, hvar a moot allt þad sa Daude epter sig lætr, skal Hospitaled hafa til Gooda, og Hospitals-Halldareñ færa þad til Reiknings. Hvorke Prestr edr Kyrkia skal æskia edr niota nockurs fyrer Greftran þeirra spitelsku Hospitals-Lima.

11.) Hospitals - Halldararner skulu arlega og i riettañ Tijma, epter vid þa iñgeingeñe Contract, giora Inspectoribus rigtugañ Reikningskap, fyrer allar Hospitalsens Jñtekter og Utgifter, sem þeim eru tiltrwadar, forsoome þeir þad, og mæte ecke i riettañ Tijma, an løglegra Forfalla þa bæte þeir þar fyrer til Hospitalsens eirn Rixdal, sem i næst epterkomande Ars Reikningskap skal til Jñtektar reiknaz.

12.)

12.) Þar Hospitals-Halldararner hafa i Siñe, ad skilia vid Hospitals-Gardeñ, skulu þeir vera skylduger til ad advara Hospitalaña Inspectores skriflega þar uñ, uñ Michaelis Messu Leite, og mega þeir ecke flytia þeirra Góts fra Hospitals-Gardenum, fyrr eñ þeir hafa giort Inspectoribus annæg-ianleg Skil og Fullnustu fyrer allt þad, þeim hefur vered tiltrwad; Hvar med Syslumadnreñ, i hvers Syslu Gardureñ liggur, skal hafa Tilsioon.

13.) Eingeñ skal iñtakaz a Hospitoleñ uppa þeirra Kostnad, sem ei er spitelskr, fatækr og vinalaus, og kañ ad framvijsa sijns Sooknar-Prests og Hreppstiooraña Attest, uñ sitt christelegt Lijf og Lifnad, hvort Attest þeir, sem sækia uñ uppa þeß Siwka vegna, ad hañ iñtakez a Hospitaled, skulu iñsenda Inspectoribus.

14.) Hospitals-Limunum, sem a Hospitaled verda iñtekner, skal fylgia fra þeim Hrepp er þeir eiga Sveitar-Tiltolu i, eins Ars Forlags-Eyrer i

 good-

goodum og þarflegum Land-Aurum, nefnelega: Kallmañs-Persoonu hælft fioorda Hundrad, og Kveñmañs-Persoonu hælft þridia Hundrad, og mæ eingeñ i Hospitaled iñtakaz ædr þetta er betalad.

15.) Hospitals-Limunum sem kuña ad giora nockud med Hondunum, skal hallda til, ad erfida og forþiena nockud handa siælfum sier, og skal þeim aungvañvegeñ epterlæntaz ad flacka til ad betla, edr gefa sig til Dryckiuskapar, edr añars, sem ecke soomer rettum Hospitals-Limum.

16.) Fiñez þad, ad nockr af þeim sijne sig Obacklætañ, noldrunarsamañ, hneigdañ til Dryckiuskapar, O-hoofleg-rar Tobaks-Brwkunar, edr añara O-sidsemda, þæ skal sæ fyrst nockrum Siñum af Prestenum æminñast, og ef slijkt eckert hialpar, þæ skal honum af Hospitalenu wtvijsaz, og añar i hañs Stad iñtakaz.

17.) Falle nockrum Hospitals-Lim Arfr til, epter þañ Tijma, þeir

eru iñtekner a Hospitaled, þa skal Hospitaled erfa hañ.

18.) Vilie nockr sem epter Løgum a ad forsorga nockra spitelska Mañeskiu, koma heñe a Hospitaled, og þar aarlega betala med heñe fullañ Forlags-Eyrer, þa má hønum þvi ecke neita, þo med þvi Moote, ad þad verde ecke þeim Fatæku til Þreingsla, helldr med Vilia og Vitund Inspectorum.

19.) Aller og hvører, sem fara med Skip til Siafar, skulu einu Siñe a Are skipta Hospitalenu einum Hlut af øllu þvi Fiskefange, hvøriu Nafne sem heiter, sem GUD gefr þeim; Dagarner, a hvørium Hospitalenu, epter Vidtekt, tilheyrer eiñ Hlutr af Fiskefange, eru epterfylgiande: "Fra Langanese til Avstur-Horns, fyrste rwmhelgr Dagr epter Jons Messu, fra Avstur-Horne til Bwlandshøfda, bæde a Lande og i Vestmaña - Eyum, fyrste rwmhelgr Dagr epter Ygiska, fra Bwlandshøfda allt i kriingum Vestur-Landed til Hrwtafiardar - Ar, næste rwmhelgr

Dagr epter Kroß-Messu a Vor, fra Hrwtafiardar-Aa til Langaneß, kriņgum allt Nordur-Stifted, næste rwmhelgr Dagr epter Vitus-Messu; En hindrest Foolk, ad sækia Sioo um̃ adur-tieda Daga, edr so lijted fiskest, ad ecke sieu sim̃ Fiskar i hvørn Hlut, þa skal Hospitalenu gefast Hlutr næsta Dag þar epter, þa sim̃ Fiskar eru i Hlut edr meira. Af Fuglum skal Hospitalenu til-leggiaz þeir, sem a einum akvednum Dege veidaz, i Vestmaña-Eyum, Draungey, edr añarstadar, hvar slijk Veide er brwkud. Og uppa þad ad hier med verde þeß froomlegar høndlad og komed i Veg fyrer øll Svik og leinelegañ Afdratt, skulu Syslumeñerner, hvør i siñe til-trwadre Syslu, tilskicka uppriktuga Dannemeñ, allstadar yfer allt Landed, hvar nockr Utroodrar-Skip edr Batar fiñast, sem skulu taka a moote Hospitals-Hlutunum af adr tiedum Fiske, þurka og verka hañ, og siidañ giøra Syslumoñunum good Skil þar a; Fyrer hvørt þeirra Omak þeir niooto Post-hofdaña, Kwlna og Raskfens af Fiskenum, eñ ecke Lijfes.

Fiñez

Fiñez þeſſer tilſkickudu Meñ|Forſtomunarſamer og Hyrdulavſer ad verka Fiſkeñ, ſo vel ſem Vedurættan leifer, byriar þeim ad behallda hønum og betala hañ Hoſpitalenu. Sømuleides ſkulu Hreppſtioorarner i hvøríum Hrepp gefa Syſlumañenum ſkriflega Underretting, hvørſu mørg Skip edr Bætar ærlega gánga til Siæfar i hvørre Veide-ſtødu, uppæ þad Syſlumenerner fæe fornumed þar af, hvort ell Skip edr Bætar hafe gefed Hoſpitalenu Hlut. Fiñez nockr ad ſkipa rænglega edr vijsvitande ad rijra Hoſpitals-Hlut, ſtraffez ſem añar Pioofr.

20.) Syſlumeñerner ſkulu vigſla Hoſpitals-Fiſkenum, þæ hañ er þurr, Hoſpitalenu til Gooda, og ſelia hañ, añadhvørt i Kaupſtødum ellegar hiæ Iñbyggiurunum fyrer Peninga, ellegar adra davda Avra, ef þæ er þar fyrer ad fæ, eñ gete þad ecke ſkied, ſem opt ſkal bera vid i goodum Fiſke-Arum, eda þæ Fiſkureñ ſkiemez af Votvedrættu, þæ mega þeir ſelia hañ, epter Virdingu, fyrer þæ Land-Avra, ſem

þeir

þeir hellſt geta vigſlad aptr Hoſpitalenu til Nytſemdar. Fyrer þañ Uñkoſtnad ſem þeir verda ad lata giøra, ad flytia Fiſkeñ til Kavpſtadaña, giørez þeim Gott, epter Saññne, eñ fyrer þeirra eiged Omak faa þeir eckert.

21.) Hvar Hoſpitals-Halldararner bwa ſo nærre Veide-ſtødunum, ad þeir hæglega geta ſookt Hoſpitals-Fiſkeñ, ſkulu þeir, ſo leinge þeir þurfa Fiſks vid til þeirra Hwß, helldr taka i moote Hoſpitals-Fiſkenum eñ kavpa hañ af ødrum, þaa Fiſkureñ añars ſiñz ad vera forſvaranlegr.

J ſo Manta byriar þeim Tijmañlega ad gefa Syſlumøñunum, til Kyña, i hvørs Syſlu þeir ætla Fiſkeñ ad ſækia, hvørſu mikels Hoſpitals-Fiſks þeir vid þurfa.

22.) Syſlumeñerner ſkulu arlega under tveggia Rixdala Mulct til Hoſpitalaña iñſenda rigtugañ Reikningſkap, med tilhlijdelegum Atteſtum og Betaling til Hoſpitalaña Inſpectores, fyrer

allañ

allañ þañ Fisk, sem Hospitelunum tilheyrer þad Ar i hvørre Syslu; Fiñez þeir hier i Forsoomunarsamer, skal Amtmadureñ, epter þad hønum er Underretting gefen af Inspectoribus, uñ Sysslumañaña Undañdrætt, sia til, ad sia þad hia þeim, æn Undañdrættar, iñkallad.

23.) Þæ nockr i Rettargænge æ Voru Lande Islande verdr æliteñ ad betala nockra Mulct til Hospitalaña, þæ skal þad Hospital, sem liggr i þeim Lands Fioordunge, hvar Søken hefr byriaz, og sw seka Persoonan helldr sig uppe, uppbera þær Bætr, og mega þær sømu ecke til añara Hospitala burtdæmaz, og byriar Amtmañe ad bera Umsorgun fyrer þvi, ad þær verde i rettañ Tijma betaladar.

24.) Eingeñ, sem epter Vorre Allra-Nædugustu Skipan, skal gefa nockud wt, til Hospitala, fyrer ad iñgænga Egtaskap, mæ af Prestenum vijgiaz, fyrr eñ hañ hefr framvijsad vidkomande Biskups Qvittering, ad sw

upp nsetta Sakfa til Hospitalsens sie betolud.

Forstaæ Prestureñ sig hier i moot, þa betale hañ til fatœkra Presta-Eckna eins miked, sem hiñ añar skyllde gefa til Hospitalsens; Og sa sem a soddañ Hatt hefr wtvegad sier Trwlofan, edr Hioona-Vijgslu, gefe Tvøfaldt vid þad, er hañ skyllde i Fyrstu betala. A sama Hatt skal þad og halldaz uñ oñr Vor Allra-Nadugustu Leifes-Bref, so sem: Þa Student edr Prestr restitueraſt til siña Geistlegheita, ad þeir hvorke takaz under Examen, nie þeim leifaz oñr Geistlegheit, fyrr eñ þeir hafa giort fullkomen Skil Hospitalenu, og frañvijsad þar uppa Biskupsens Qvittering.

25.) Prestenum byriar kostgiæfelega, sierdelles a Suñu-Dogum, ad vitia þeirra spitelsku Lima, catechisera hia þeim, undervijsa þeim af Guds Orde, og añars med gudrækelegum Aminingum vera þeim til Stadar i þeirra aumkunarlegu Tilstande, fyrer hvert sitt

sitt Omak hañ ærlega skal niota af Hospitals-Cassanum 2. Rigsdala Spec.

26.) Hospitals-Peningarner skulu vera i Vardveitslu hia þeim af Inspectoribus sem er so Fullvedia, ad hañ alltijd kuñe ad svara til þeirra, nær sem þeirra i Naudsyn kiñe Oskad ad vera, og, þa ein rijfleg Summa er i Cassanum, skulu aller Inspectores med Santhuga Raade vera forhurader um̃, ad hun moote annægianlegum Pante og Fullvissu verde sett a Rentu; og Hospitalsens Gagnseme a þañ Hætt vidaukeñ.

Þvi bioodum Vier og befølum Vorum Stiftbefalings-Mañe, Biskupum, Amtmañe, Løgmøñum, Syslumøñum og ødrum, sem þesse Vor Til-Skipan tilskickud verdr, ad þeir hana a tilheirelegum Stødum, til allra Epterrettingar, late strax lesa og kuñgiøra.

Gief

Giefed a Hirschholms-Slote d. 27. Maji 1746.

Under vorre kongl. hende og signete.

Christian R.

L. S.

Epter Allra-Nadugastre Skickan til mijn underskrifads, Dateradre a Hirsch-Hólms Slote, þañ 27. Maii 1746. er þesse Allra-Nadugasta Tilskipan um Hospitølen a Islande, þañig sem hier siest, wtløgd a Islendsku, epter þvi Danska Exemplare, og laten wtganga a Prent.

Test. Stada-Stad þañ 6. Augusti Anno 1746.

Halldor Brinjolfs Son